

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

"Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief.

Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben."

Op deze vijfde zondag na Pasen staat het nieuwe leven in Christus centraal. En daarbij is liefde het kernwoord. Vandaag mogen we vreugde vinden bij Christus en bij elkaar, omdat Hij ons als eerst heeft liefgehad en ook aan ons het gebod van de liefde doorgeeft. In de teksten die we vandaag hebben gelezen komen liefde en gebod samen. En dat klinkt misschien wel tegenstrijdig voor je. Want het woord gebod heeft in onze protestantse traditie soms ook een zware klank gekregen. De geboden als datgene dat je moet doen of juist moet laten. **Gij zult niet...** het is in ons geheugen gegrift.

En toch hoor je ook in de woorden van de Here Jezus dat ze bij elkaar horen. 'Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief'. Zonder liefde ben je nergens. Kinderen die niet genoeg liefde krijgen in hun eerste levensjaren, zullen op latere leeftijd vaak vastlopen in het contact maken met anderen. Zonder liefde, wordt het gebod koud en kil. Maar liefde heeft ook voeding nodig, een richtsnoer hoe die liefde er dan uit moet zien. Zonder richting wordt liefde oppervlakkig. Vandaag wil ik daar over nadenken met u: over die fundamentele verhouding tussen liefde en gebod.

Ik wil beginnen bij de liefde. Hoe belangrijk en fundamenteel de liefde is wist ook Paulus. In zijn eerste brief aan de Korintiërs schrijft hij in hoofdstuk 13: 'als ik de liefde niet had, ik ware niets'. Niets, maar dan ook werkelijk niets, heeft in het leven zin zonder liefde. Ja, de hele zin van ons leven is vervuld, wanneer wij de liefde leren kennen: de liefde zoals God die bedoeld heeft. Hoe belangrijk en wezenlijk liefde is, merk je vaak als het gewone leven plotseling doorbroken wordt door een ingrijpende gebeurtenis. Als ziekte of tegenslagen ons treffen, dan ervaar je: geluk of ongeluk, rijkdom of armoede, succes of eer... als wij in het diepst van ons bestaan getroffen worden, dan is het de liefde die overblijft, de liefde die je gaande houdt. Liefde die sterker is dan het kwaad dat ons treft. Ja, welke zin heeft het leven als we niet leven vanuit de liefde? Welke waarde heeft ons spreken als onze woorden niet vanuit liefde worden uitgesproken? Wat is onze troost waard, als wij niet handelen uit liefde?

Maar liefde is ook een werkwoord. Liefde moet gevoed en onderhouden worden. Zonder zorg en aandacht zal de liefde vergaan, als een bloem die langzaam verwelkt. Zo is het tussen mensen, en zo is het ook tussen ons en de Heer. Daarom lezen we ook in de geloofsbelijdenis van Israël: 'Heb daarom de Heer lief met heel uw hart, met heel uw ziel en al uw inzet' (Deut 6:5). Drie keer komen we hier het woord 'al' tegen (*kōl*). Het Hebreeuwse woordje dat hier staat kan ook 'geheel' of 'volledig' betekenen. Het gaat niet om een stukje van je hart of van je inzet. Nee, het gaat erom dat je jezelf geeft, met vreugde en met blijdschap. Dat doe je niet alleen met je hoofd, maar ook met je hart en je lijf; met je handen die zich uitstrekken, je voeten die zich begeven op de weg die God wijst.

Het is prachtig en vreugdevol als je zo mag leven, als je God en de ander liefhebt en dienen wilt met hoofd, hart en handen. Er zijn momenten waarop je vol bent van de Geest. Aanstekelijk enthousiasme, de blijdschap om wat je geven mag omdat de kracht van Gods liefde brandt in je hart. Maar eerlijk is eerlijk: niet altijd lukt ons dat. Er zijn

ook dagen waarop onze inzet verflauwt. Daarom heeft God ons geboden gegeven... een snoer van richtlijnen die je helpen om Hem dag in dag uit te dienen.

Het begint allemaal met luisteren. 'Hoor Israël', staat er in vers 4. Datgene waar wij het zo moeilijk mee hebben, want we praten graag. Maar wij moeten eerst stil worden, om te luisteren naar wat God zegt. Liefhebben en luisteren hebben alles met elkaar te maken. Je hebt God lief als je luistert naar zijn woorden en ernaar leeft. In zijn eerste brief schrijft Johannes: "want God liefhebben houdt in dat we ons aan zijn geboden houden" (1 Joh 5:3). Het gaat om levenskunst: dat je verbonden blijft met God, dat je Hem zoekt en dag in dag uit wilt leven met zijn woord. Dat je zijn woorden van liefde en genade op je leven legt, en ze eigen maakt.

God liefhebben betekent ook dat je zijn woorden doorgeeft. 'Prent ze uw kinderen in', staat er in vers 7. Spreek erover, thuis en onderweg, als je gaat slapen en als je opstaat. 'Inscherpen' wordt hier soms ook vertaald. De woorden inbeitelen, graveren in je geheugen zodat ze eigen worden gemaakt. Mozes bedoelt hiermee dat Gods woorden een impact mogen hebben in onze gezinnen. Dat betekent natuurlijk niet dat je moet dwingen. Liefde voor God kun je niet afdwingen. Maar je geeft het wel door. Niet alleen aan je kinderen, maar ook aan andere mensen om je heen. Dat vraagt om creativiteit, om de vraag hoe we Gods woorden, die in haar diepte en kern over liefde en genade gaan, kunnen verbinden met het leven van alle dag, de leefwereld van kinderen en jongeren. Gods liefde moet geleefd en herinnerd worden, steeds opnieuw worden eigen gemaakt. Daarom vind je de woorden van het Sjema, de Joodse geloofsbelijdenis, in mezoeza's, kleine kokertjes die aan de deurposten bevestigd zijn. Misschien heb je in jouw huis een schilderijtje hangen met een Bijbelcitaat of een Bijbelse voorstelling: een dagelijkse herinnering waar het om gaat in het leven.

Ook in het Johannesevangelie gaat het vandaag over Gods liefde. Het gedeelte dat wij vandaag lezen hoort bij de afscheidstoespraken van Jezus. Vanaf het einde van hoofdstuk 13 begint Jezus met afscheid nemen en geeft Hij aan de leerlingen mee waar het op aan komt in de gemeente, wat hen te doen staat. Ze hebben net de maaltijd met elkaar gedeeld. En nu begint Jezus te spreken over zijn glorie. 'Nu is de grootheid van de Mensenzoon zichtbaar geworden' (Joh 13:31). Het woord 'groot maken' is een belangrijk woord. Het komt in onze passage maar liefst vijf keer voor, en is één van de grote thema's van het Johannesevangelie.

We horen iemand als Donald Trump vaak zeggen dat dingen weer groot moeten worden. Maar in het Johannesevangelie betekent dat heel wat anders dan wat Trump bedoeld. Grootheid (*doxa*) is daar een ander woord voor de verheerlijking, de glans, waarmee Jezus het duister overwint. Het gaat hier over het licht van de Eeuwige. Die heerlijkheid heeft ook alles met zijn liefde te maken. Op het kruis komt ook Gods liefde voor mensen tot een voltooiing. 'Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden', schrijft Johannes verderop (Joh 15:13). Door Jezus glanst Gods liefde van het kruis. Nog voordat het gebeurt wordt die glorie al zichtbaar. Van groot belang is het woordje 'terstond' of 'onmiddellijk' in vers 32. Wanneer Jezus sterft aan het hout, zal zijn glorie *onmiddellijk* zichtbaar worden. Jezus die van de Vader is uitgegaan en weer naar Hem opgaat, zal delen in het licht van de Schepper.

Hij zal niet lang meer bij hen blijven, want waar Hij heengaat kunnen zij niet komen. Jezus gaat de dood in. Ze zullen Hem zoeken, maar Hem niet kunnen vinden. De banden van de dood zullen hen voorgoed van elkaar scheiden en daarom geeft Hij hen een laatste gebod: heb elkaar lief, zoals ik jullie heb liefgehad!

Het nieuwe gebod dat Jezus geeft heeft haar oorsprong in Lev 19:18. Die aloude woorden 'heb de naaste lief zoals jezelf'. Wat nieuw is aan dit gebod is het fundament in Christus. Wij kunnen elkaar maar liefhebben, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.

Het woord liefde krijgt in onze hedendaagse samenleving nogal eens een sentimentele klank. Maar als het gaat om de liefde in Christus, dan gaat het over veel meer dan een beetje lief en aardig zijn voor elkaar. Bij Jezus gaat het over liefde als offer, liefde als een daad van dienstbaarheid aan de ander. De liefde die Jezus ons voorleeft is een liefde die afziet van zichzelf, die gericht is op de ander, en zichzelf omwille van de ander vrij en ongedwongen geeft. Liefde die zich dienstbaar maakt, geheel en al zonder voorwaarden en zonder voorbehoud. Liefde als vrije gave.

We weten het maar al te goed. Niet altijd zijn wij in staat om liefdevol te reageren, om de warmte en de genegenheid te geven die de ander nodig heeft. Soms doen we elkaar zeer. Maar juist op die momenten waarop de liefde stukt, moeten wij dit voor ogen houden: Christus heeft zijn liefde gegeven voor je broeder en voor je zuster, liefde waardoor wij vergeving ontvangen. Liefde die geneest, die opnieuw verbindt en weer heel maakt.

Dit drukt Hij zijn leerlingen op het hart: heb elkaar lief. En het is bittere ernst voor Jezus. Jezus weet dat alleen liefde krachtig genoeg is om de relatie en verbondenheid met elkaar levend te houden. Waar geen liefde is, verbreekt de eenheid. 'Blijf in Mij, dan blijf Ik in jullie' - zou Hij later nog zeggen. Blijf verbonden met elkaar door in mijn liefde te blijven. Want alleen door die liefde zullen de mensen herkennen dat Ik in jullie midden ben.

Het is alsof Jezus aanvoelt dat ze als snel over elkaar heen zullen vallen over wie de meeste en de belangrijkste zal zijn. Daarom heeft Jezus het niet alleen over liefde, maar ook over een gebod. Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie met elkaar omgaan. Het is een opdracht, een roeping: de liefde die vergeeft, liefde die alles hoopt, alles verdraagt, liefde sterker dan de dood: die liefde moet voelbaar zijn in het leven van alle dag, het leven met elkaar.

'Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn' (Joh 13:35). Johannes bedoelt hier: door vanuit zijn liefde te leven, wordt God groot gemaakt, zijn Naam verheerlijkt. Deze woorden van Johannes zijn bedoeld voor de leerlingen die na Jezus dood alleen achterbleven en de opdracht hadden om in die vijandige wereld, samen het lichaam van Christus te zijn. Het is ook de opdracht die de kerk sindsdien ontvangen heeft. Om zijn liefde uit te leven, om liefde uit te delen in deze koude, harde wereld waar mensen elkaar zo vaak naar het leven staan. Om een licht voor de wereld te zijn, een gemeenschap, waar mensen ervaren mogen hoe groot de liefde van God is. Dat God zijn wereld zo liefheeft dat Hij zijn enige Zoon gegeven heeft, en dat wij daarom aan elkaar gegeven zijn, en geroepen zijn om de ander lief te hebben.

Liefde voor God en liefde voor je naaste, voor je broeder en je zuster... ze horen fundamenteel bij elkaar. Liefde die niet in daden zichtbaar wordt is leeg en vruchteloos. Liefde moet geleefd worden: in nabijheid, in troost, in betrokkenheid op elkaar. Elkaar helpen en bijstaan in dienstbaarheid en vreugde, maar ook in verdriet en in zorgen. Juist in de kleine en gewone dingen, maakt die liefde voor de ander het verschil: dat je tot in de stilte luisteren kunt; dat je bewogen bent om de ander, zoals Christus om mensen bewogen was; dat je bidt met hart en ziel voor wie nu door het donker moeten, dat je je hand uitsteekt om te helpen waar je kunt.

Blijf in mijn liefde. Laat het ons gegeven zijn dat we die woorden niet alleen begrijpen, maar er ook naar leven. Dat de liefde waarmee Jezus mensen nabij was in ons midden mag wonen. Dat zijn geduldig luisteren, zijn trouw en diepe bewogenheid om mensen in ons mag groeien. Onderschat niet wat de kracht van de liefde is: dat alleen liefde in staat is om harten milder te maken, dat het liefde is die troost wanneer het noodlot mensen treft. Vanuit die kracht mogen wij samen op weg gaan. Laat die liefde je hart dus vervullen en je vreugde geven. Liefde die verbindt, die samenhoudt en vergeeft wat wij misdeden. Liefde die altijd overwint.

Gezegend is God de Vader,
gezegend is Christus, de Levende,
gezegend is de Trooster, de Geest die ons verbindt.
Amen.